

Професор др Александар Дугин,
руски филозоф, социолог, геополитичар

Пише Душан ГЛИШИЋ
Превод Маја СТАНИМИРОВИЋ

Националне интересе
Србије најбоље ће
заштити јака војска,
неутралност и активна
политика у организовању
општебалканског система
одбране и безбедности.
Према мом мишљењу,
овде је најважније не
ограничавати се искључиво
на територију Србије.
Треба размишљати
глобално, што значи бар у
размерама Балкана, а даље
на скали источне Европе,
с приступом Евроазији
и Блиском истоку. Ко ће,
ако не Срби, да преузме
одговорност за Балкан
– за цео јужнословенски
(и делимично албански)
регион! Али то прејудицира
два услова: очување
неутралности и јачање
одбрамбених способности
саме Србије. Јака Србија
– јак и независан Балкан.

СРБИЈА ИМА ОДГОВОРНОСТ ЗА БАЛКАН

Предавање једног од најпознатијих светских филозофа и геополитичара данашњице, творца „Четврте политичке теорије”, после либерализма, фашизма и комунизма, одржано на Војној академији крајем новембра прошле године, изазвало је велику пажњу стручне и шире јавности. Био је то тек један од разлога за интервју у „Одбрани”, у коме се овај оригинални светски признати теоретичар политичких односа још једном исказао као велики и недвосмислени српски пријатељ.

Значај геополитике у међународним односима несумњиво зависи од земље до земље, од региона до региона, али је за земље Балкана, посебно за Србију, ако узмемо у обзир њену историју, познавање геополитике увек било веома важно. Говорећи о евроазијском политичком дискурсу данашњег мултиполарног света, готово на почетку свог предавања проф. др Александар Дугин истакао је и значај Србије у новој, савременој, геополитици. Зато смо разговор с овим свестраним представником модерне филозофије и започели улогом Србије у савременим међународним односима.

У својим бројним радовима о стварању мултиполарног света предвидели сте значајну улогу „малих” земаља и народа. Да ли Србија, на прелазу из униполарног у вишеполарни свет, има значај какав је имала у 20. веку?

– Мислим да Србија има принципијелно важан значај за геополитику Балкана, Европе и света у целини. Балкан је чвориште цивилизација. На њему се спајају многе, често дијаметрално супротне, линије геополитичких интереса, не само европских држава, већ и светских полова. Управо је овуда пролазила линија одбране између Источног и Западног блока у време хладног рата. Раније су се овде сударали интереси Турске, Француске, Русије, Аустрије, Немачке. И данас Балкан представља један од два екрана светске геополитике. Други је Блиски исток. Зато је Србија суђено да игра главну улогу у геополитици.

За сада НАТО на Балкану успева да појача своју контролу над земљама региона, али је то агонија униполарног света. Вишеполарне тенденције ће у најскорије време неизбежно дотаћи и Балкан, баш као што се то догодило на Блиском истоку, нарочито у Сирији, где очигледно видимо како се мења светски поредак. Русија се враћа, али сад већ не као други пол који се супротставља Западу, већ као један од полова нове, вишеполарне архитектуре која никад пре није постојала. И паралелно све већу улогу почиње да игра Кина. Видели смо како је разорно било мешање САД и земаља НАТО-а у геополитику Блиског истока и колика је одлучност тамошњег народа у одбацивању наметнутих интереса Запада. Позиција Русије и Кине, као и регионалних полова – Ирана и Турске – нагло расте. То ће неизоставно дотаћи и Србију. Србија на Балкану пред-

ставља најпријатељскији бедем Евроазијског пола. Штавише, проблем Косова, па чак и очување територијалног јединства Србије у постојећим границама може бити решено само у контексту вишеполарног света. Униполарност и оријентација на Запад представљају крај Србије, у сваком смислу. Зато је Србија, као ни једна друга балканска држава, данас заинтересована за што скорије јачање вишеполарног светског поретка на Балкану, у Европи и у свету у целини.

Али, свет више није биполаран, у њему више не постоји директан дуел Истока и Запада, нема старих идеологија. Србија је, у вишеполарном свету, позвана да игра нову улогу на Балкану и у европској геополитици уопште. Традиционално наклањена Русији, Србија је такође заинтересована за добре односе са Европом и са западним земљама. Међутим, Србија никако не би требало да зависи од Запада, да препусти свој суверенитет и пристане на одлуку о признавању такозваног независног Косова, на чему инсистира Европска унија, што поставља као услов њеном приступању. Србија је, традиционално, била центар који је обједињавао Балкан. Срби су због тога платили високу цену, али Србија нема другу судбину. Улога Србије је сада другачија

– у поштовању стратешке неутралности, а то и јесте најбољи избор у измењеном, вишеполарном свету.

Истовремено, управо Србија мора да разради нови план општебалканске геополитике, заснован на принципима вишеполарности. Никако не сме да се затвара и ограничи на унутарнационалне, чисто српске проблеме. Они су у садашњој конфигурацији једноставно нерешиви, као што је нерешив и проблем Косова. Србија је позвана да одигра своју улогу у балканској геополитици само ако изађе ван својих граница, стратешким погледом обухватајући читав балкански простор и народе који ту живе.

Наравно, то ће бити могуће даљим зближавањем са стубовима вишеполарног света – Русијом и Кином. Међутим, важно је да се изгради ефикасна политика са Европом, па чак и са Сједињеним Државама, бар са оним снагама које признају неминовност другачијих међународних односа. Врло је индикативно да је председник Трамп умногоме наклањен управо вишеполарности и снажно критикује либерални глобализам, интервенционизам и мешање у послове суверених држава. Бар је то био његов предизборни програм за који је гласала већина америчких бирача. Не представља претњу Запад сам по себи, већ оне екстремистичке снаге глобалиста које желе да очувају униполарни свет по сваку цену, чак и по цену директних интервенција, операција везаних за смену режима и подршке терористичким организацијама. Данас не говоримо о претњи Запада, него о претњи фанатика глобалиста, екстремних либерала, који представљају претњу и за сам Запад, како за Сједињене Државе тако и за Европу.

И ДАНАС БАЛКАН ПРРЕДСТАВЉА ЈЕДАН ОД ДВА ЕКРАНА СВЕТСКЕ ГЕОПОЛИТИКЕ. ДРУГИ ЈЕ БЛИСКИ ИСТОК. ЗАТО ЈЕ СРБИЈИ СУЂЕНО ДА ИГРА ГЛАВНУ УЛОГУ У ГЕОПОЛИТИЦИ. СРБИЈА НА БАЛКАНУ ПРЕДСТАВЉА НАЈПРИЈАТЕЉСКИЈИ БЕДЕМ ЕВРОАЗИЈСКОГ ПОЛА.

Многи Вас сматрају оснивачем руске нове геополитике. Које су њене карактеристике и да ли је Русија спремна за интензивнију стратегију стварања мултиполарних међународних односа?

– Руску, тачније евроазијску геополитичку школу стварао сам ја, почевши од краја осамдесетих година прошлог века. У почетку су је сви исмевали и геополитику нису озбиљно схватили. Данас је у свим високошколским установама Русије она обавезан предмет. Евроазијска геополитика базира се на истим принципима као и западна, англосаксонска (Макиндер, Механ, Спикмен, Бжежински и др.), али мапу света гледа са супротног гледишта. Атлантска геополитика Евроазију сматра објектом, тежи да је заустави, покори и стави под контролу. То је циљ очувања светске доминације Запада. Руска геополитика тежи сасвим супротног циљу: Евроазија треба да се учврсти као субјекат, као самосталан и суверен играч, који делује слободно и независно. А да би се то постигло, неопходно је да се пробије та атлантска блокада и изађе на топла мора.

Геополитика вишеполарног света и представља развој традиционалног евроазијства, његов нови концептуално-теоријски заокрет. Тај приступ искључује руску агресивност, империјализам и интервенционизам. Русија ни силом, ни идеологијом, није успела да оствари своје геополитичке циљеве. Сада покушавамо да то постигнемо у миру, савезима, стратешком сарадњом. Не желимо да направимо Европу, исламски свет или Далеки исток проруским. Желимо да учинимо Европу европском, исламски свет исламским, а цивилизације Јужне Азије и Далеког истока независне од било кога, и од Запада, и од нас самих. Зато је таква стратегија без сумње неагресивна. Истовремено, Русија је прилично доследно и прилично успешно спроводи.

Како у тој констелацији видите Србију?

– Русија неће Балкан оставити Западу, посебно јер Запад само што се није урушио. Русија је веома заинтересована за вишеполарност. Зато ће подржати Србију не само у проруској оријентацији, већ и у њеној неутралности, и шта више, у њеној водећој улози у источној Европи и на Балкану. Зато видим Србију као Русији најближу европску земљу. Али у вишеполарном свету немогуће је све сводити на избор или Запад или Русија. Србија може и треба, макар и уз нашу подршку, да игра сопствену улогу у тој балканској геополитици. Србија може да буде пример и за саму Европу.

Швајцарска је једна од најпросперитетнијих европских земаља. Међутим, она је неутрална и не улази у Европу. Европска унија се руши зато што није заснована на европским интересима и вредностима, већ на интересима атлантска и екстремистичкој либералној глобалистичкој иде-

ологији. Зато европске земље брзо губе свој идентитет, а њихова економија опада или је на заласку. У таквој ситуацији Србија би својим примером могла да покаже да постоји и други излаз. Не само да стане на страну Русије већ и да постане авангарда вишеполарности. Ако је Европи суђено да поново буде основана на принципима који су више европски, онда би у таквој европској Европи могло да се нађе место и за Србију и за друге православне и словенске земље. Иако би, можда, било боље да се створи још један геополитички савез – „Велика Источна Европа“, коју чине три велика простора – Балкан, Мађарска и Румунија и балтичке земље. На балканском простору улога Србије била би централна, као и у читавој „Великој Источној Европи“.

Русија, међутим, не жели да се меша у слободно изражавање воље источноевропских народа. Зато је, на изненађење многих, „дозволила“ Црној Гори да уђе у НАТО. Верујем да ће ускоро сви схватити, као што су то схватили Мађари, Пољаци, Чеси и Словаци, да Европска унија није спас, него катастрофа и да НАТО не јача безбедност, него укида суверенитет. Тада ће доћи руски тренутак. И веома ценимо оне који у свим фазама остају верни нашем пријатељству. Ништа никада неће уништити руско-српско братство.

Овог пута нећемо издати Србију, нити ћемо оставити наше друге пријатеље на Балкану – у Босни, Црној Гори или Македонији.

Ослањање на традицију важно је сваком народу, свакој нацији. Глобалисти, међутим, упорно понављају да је „поглед унапред“ предуслов срећније будућности за све државе. Није ли то замка која омогућава ревизију историје и нове сукобе у прерасподели света?

– Глобализам је антиљудска идеологија, усмерена против човечанства, која тежи да човека ослободи од сваког облика колективног идентитета – од вере, културе, народа, па чак и од пола, а сутра и од припадности људском роду, чему воде постхуманисти и присталице вештачке интелигенције. Ово је логичан крај глобализма – уништавање човечанства и самог живота на земљи. Под маском слободе и демократије, либерали теже да успоставе нову диктатуру – технократије и политичке коректности. Узгред, они више не покушавају да било кога заведу „светлом будућношћу“, они застрашују тиме да ће без либерала све бити „још страшније“. То је лаж. Алтернативе постоје и нису тако страшне као што покушавају да их представе.

Глобалисти уништавају традицију у име индивидуализма. На тај начин уништавају самог човека, његов садржај, његову етику, његову културу. Алтернатива томе је слободан и суверен развој заснован на традиционалним вредностима у свему – у култури, политици, економији. Задатак је очување човечности човечанства, а без

**НЕ ПРЕДСТАВЉА ПРЕТЊУ
ЗАПАД САМ ПО СЕБИ, ВЕЋ
ОНЕ ЕКСТРЕМИСТИЧКЕ
СНАГЕ ГЛОБАЛИСТА
КОЈЕ ЖЕЛЕ ДА ОЧУВАЈУ
УНИПОЛАРНИ СВЕТ ПО
СВАКУ ЦЕНУ – ЧАК И
ПО ЦЕНУ ДИРЕКТНИХ
ИНТЕРВЕНЦИЈА,
ОПЕРАЦИЈА ВЕЗАНИХ
ЗА СМЕНУ РЕЖИМА И
ПОДРШКЕ ТЕРОРИСТИЧКИМ
ОРГАНИЗАЦИЈАМА.**

народне традиције, без правичног друштва, без везе са духовним коренима, то се не може постићи. Због тога глобалисти мењају историју према свом интересу, представљајући целокупну прошлост као велики неспоразум, по свом нахођењу одређујући ко је био жртва историје, а ко целат, чак и ако је, у ствари, све било потпуно супротно. Међутим, оно што је важно јесте да историју пишу победници. Због тога је бескорисно жалити се да глобалисти и либерали лажу. Да, лажу, али да бисмо одбранили нашу истину – истину народа и традиција – морамо прво да их победимо. Култура, историја, наука – то је поље модерне битке. Некада страшније и озбиљније од директних војних сукоба.

Често истичете да поштујете српски народ због његове непокорности и слободољубивости.

– Мислим да је народ нешто што не може зависити од површних процеса. Он се мења на површини, а у дубини остаје увек исти. Данас су Срби историјски уморни од низа пораза. Срби су држали на својим плећима историју, демонстрирајући своју оданост слободи и независности, свом идентитету током читавих деведесетих, када се Русија распадала и котрљала ка пропасти. И због чињенице да су Срби после толико губитака ослабљени, нико не може да их криви. Али, дубоко верујем у српски народ и чврсто знам да се није променио, исти је – поносан и независан, православан и јуначки, са својом српском крском славом и својим обичајима и традицијом, уз сећање на подвиг цара Лазара и избор оних који су отишли у сигурну смрт на Косову пољу. И та Косовска битка на Видовдан није само прошлост, него и српска вечност. И још нешто важно! НАТО бомбардовање Београда имало је најозбиљнији утицај на светску историју. Управо је 1998–1999, након бомбардовања Београда, дошло до наглог заокрета у ставу две светске силе – Русије и Кине. Русија је крајем 1999. већ имала Путина, а након што су америчке бомбе погодиле кинеску амбасаду у Београду, Кина је стала на пут јачања суверенитета, што је крунисано савременом политиком Си Ђинпинга. До заокрета ка вишеполарности дошло је управо тада, а Срби су на себе преузели главни ударац. Срби се још нису опоравили од тог бола, али нису признали пораз. То говори и став везан за Косово – све док Срби знају да је Косово Србија, народ је жив.

Кретање Србије ка Европској унији, према мом мишљењу, није право време и неће дати ништа друго до новог понижења. Међутим, то не значи да би Србија требало да буде антиевропски настојена. Мислим да су добри односи са Европом, као што је случај са Швајцарском, нешто сасвим позитивно, али одустајање од Косова, у име лажних очекивања од Европске уније, једноставно није одговорно. Исправни односи са Русијом, Кином, земљама Блиског истока, околним балканским земљама и земљама источне Европе могли би да дају више користи и сачувају оно главно. Наравно, на Србима је да одлуче.

Како видите решење косовско-метохијског чвора?

– Залог наде за интеграцију Косова повезан је са инсистирањем на очувању те исконске српске земље у саставу Србије. Довољно је само учинити уступке по овом питању и одмах ће се поставити питање Рашке (Санцака) и Војводине итд. Срби имају горак укус због усамљености деведесетих година 20. века, па и почетком две хиљадине. Има разлога за очај. Кад су јој отимали земљу, Србији нико није дао адекватну подршку. Међутим, ситуација се мења. Вишеполарни свет је све јачи, а чињеница да ни Русија, ни две трећине становништва на земљи не признаје такозвано Косово даје наду. Та нада ће само расти ако Србија сад не предузме непромишљен корак због кога ће горко зажалити. Јер, ако се одрекнете Косова, онда ће и сви претходни херојски подвизи бити узалудни. Ма колико да је тешко, вреди држати се. Униполарни свет слаби и ускоро ће Русија и Кина, као и друге државе, имати довољно снаге да подрже план за обнову Косова у склопу Србије. Наравно, и Београд мора да пронађе неко прихватљиво решење за албанско становништво. Нико неће подржати етничко чишћење.

Данас се чини да одрицање од Косова с једне стране, односно одлучно инсистирање на томе да је оно у саставу Србије, у пракси не значи много и да се ради само о услову за пријем у Европску унију, али није тако. Светски баланс може да се промени у било ком тренутку и ускоро ће се сигурно и променити, а самим тим биће могуће вратити се и питању Косова и легитимитета тамошњег присуства америчких војних база. Као што је, након ослобођења Рожаве, преиспитано присуство америчких војних база на северу Сирије.

Стварање мултиполарног света основа је Ваше четврте политичке теорије. После либерализма, фашизма и комунизма, на реду је, кажете, нешто ново. Мешавина идеологије, традиције, економије, религије... Шта ће малим земљама вратити сопственост и како ће се извући испод чизме глобализма?

– Ако имамо посла са униполарним светом, онда мале земље немају шансе. Идеологија која је тријумфовала у 20. веку – либерализам – не допушта алтернативе. То значи да ће бити укинута сви облици колективног идентитета. Река миграната преплавиће земљу, а одбрана идентитета изједначиће се са злочином. Породица и култура биће уништени, традиција и религије биће укинута. Стога либерализам доноси смрт свим народима и земљама – и малим и великим. Данас је либерализам постао тоталитарна идеологија која не допушта било какве замерке. За либерале је данас „фашиста” или „комуниста” свако ко одбацује либерализам. Али не сме се на то пристајати ради либералног тоталитаризма. Фашизам и комунизам не исцрпљују све алтернативе, не одговарају већини народа и цивилизација. Све су то производи мо-

дерне западне цивилизације, баш као и либерализам. Стога је и доследна четврта политичка теорија антилиберална, али и антикомунистичка и антифашистичка. И свима је потребна – и малим и великим земљама.

Притом, не постоји универзална четврта политичка теорија. Сваки народ има своју традицију и свој идентитет. Због тога би Србија требало да има своју четврту политичку теорију, засновану на српској традицији, историји и српским вредностима. И морамо признати да Хрвати, Босанци, Словенци, Македонци, Албанци, Мађари, Бугари могу и треба да имају своје верзије четврте политичке теорије. Ако желимо да сви други препознају, или признају, наш посебан идентитет, и ми морамо препознати и признати туђе. Не правити их својима, не мешати, али признавати. У томе јесте разноликост и богатство света.

Ако се схвати тај принцип, онда непријатељи и противници могу постати савезници, ако не пријатељи. Сада више нико сам не може изградити јединствену политичку теорију – ни огромне цивилизације, ни мали народи. Али заједно и уз уважавање разлика у културама и идентитетима, то је могуће учинити. Другим речима, и за мали народ (а Срби нису мали, већ велики народ) четврта политичка теорија је једини излаз. Либерализам је загарантована смрт за друштво, али његове алтернативе – комунизам и фашизам – такође нису излаз, него замка. Стога је четврта политичка теорија толико неопходна. Иначе, моја књига „Четврта политичка теорија” преведена је данас на многе језике Запада и Истока. Дивно је што постоји и српски превод.

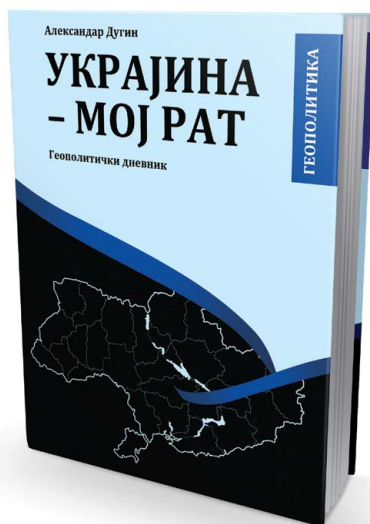
**СРБИЈА ЈЕ ЈАКА ДРЖАВА,
А СРПСКА ВОЈСКА ЈЕ
ТРАДИЦИОНАЛНО
НАЈЈАЧА НА БАЛКАНУ.
ТО ЈЕ ПРЕДНОСТ, АЛИ
И ОДГОВОРНОСТ.
НЕУТРАЛНОСТ У ОВОМ
СЛУЧАЈУ НАЈБОЉЕ СЛУЖИ
СРПСКИМ НАЦИОНАЛНИМ
ИНТЕРЕСИМА.**

Противник сте либерализма и либералне демократије. Сматрате је преваром која је довела до фашизма и комунизма. Монолитни, униполарни свет сматрате опасношћу за све, па и за оне који га намећу. Уместо униполарног и биполарног, нудите вишеполарни свет, могућност да и мали народи буду снажни и велики. Имају ли они ресурсе који им то омогућавају у безбедном, одбрамбеном смислу, или су, у новим међународним околностима, осуђени на потчињен положај?

– Мали народи наравно нису у стању да се такмиче са великим ослањајући се само на себе. Али мултиполарност и одбацивање глобализма не значи да су све земље осуђене да се затворе у себе. Напротив, сваки народ ће имати бројне могућности за изградњу интеграционих процеса са онима са којима то буду хтели. Важно је само не нарушити здраву структуру друштва. На пример, у свакој земљи првенствено би пољопривреда требало да добије подршку. Уништавајући сеоски живаљ уништавамо темеље народа. Чини се лакшим набавити јефтине производе из иностранства али то, на крају, резултира колапсом привреде. Свака држава треба да има неку врсту унутрашње подршке економији.

Срби су издржали и преживели деведесете само захваљујући селу. Стога је уништавање села и прелазак на ГМО, на чему инсистирају глобалистичке корпорације, као и продаја земље страним монополима, оно што уништава економију земље, а не њен обим.

У економији, мултиполарност не отвара мање, већ веће могућности за економски развој. Запад користи економију за директан притисак и уцену. Ускоро ће можда већина светских земаља бити под западним санкцијама. То је апсурдно и довешће до тога да Запад сам себе уништи, једноставно ће бити одбачен и заборављен, сви ће га одбацивати и живети даље, међусобно тргујући и сарађујући.

Ускоро излази из штампе Дугинова књига у издању Медија центра „Одбрана“. „Ова књига се састоји од текстова написаних у пролеће и лето 2014. године на тему украјинске драме: Мајдана, свргавања Јануковича, освајања власти у Украјини од националистичке хунте, почетка Руског пролећа, поновног уједињења с Кримом, битке за Донбас и стварања Новорусије.“

Може ли свет, с обзиром на особине и понашање народа и држава, да не буде подељен? Како онемогућити надметање великих сила?

– Није најважније да се укине ривалитет (то је немогуће), већ да се регулишу његова правила, врати етика, хуманост, па чак и естетика у међународне односе. Основа рата мора постати племенита, ако је већ потребан – рат облика, оживљавање витешког духа. Морамо вратити културу и човечност чак и у сукобе, уместо те монструозне механичке кланице, масовног технолошког уништавања, какви су модерни ратови.

Србија је војно неутрална земља. С обзиром на њен објективни геополитички значај на Балканском подручју, да ли јој такво опредељење, у садашњим околностима, помаже да оствари своје националне интересе?

– Сигуран сам да помаже. Србија је јака држава, а српска војска је традиционално најјача на Балкану. То је предност, али и одговорност. Неутралност у овом случају најбоље служи српским националним интересима. Војска Србије може сарађивати и са Русијом, и са Кином, и са државама НАТО-а у војној сфери. Корисно је све што повећава безбедност и одбрамбену способност земље. Али постајући, евентуално, део једног блока, Србија ће потпуно изгубити свој војни суверенитет и постати зависна. Неутралност, посебно у условима растуће мултиполарности света, чини Србију слободном и независном. Остаје јој могућност да у различитим ситуацијама делује заједно са различитим снагама. Међутим, само ће Срби одлучити шта ће радити у сваком конкретном случају, првенствено задржавајући свој суверенитет. Није искључено да ће се у будућности, као што Путин то жели, формирати и заједнички руско-европски систем безбедности. И у том случају сам Бог заповеда да Србија постане центар руско-европског стратешког партнерства. За сада је НАТО још увек инструмент глобализма, атлантизма и један од полова биполарног света, који је покушао да постане једини, али није успео.

Национални интереси Србије најбоље ће заштити јака војска, неутралност и активна политика у организовању општебалканског система одбране и безбедности. Према мом мишљењу, овде је најважније не ограничавати се искључиво на територију Србије. Треба размишљати глобално, што значи бар у размерама Балкана, а даље на скали источне Европе, с приступом Евроазији и Блиском истоку. Ко ће, ако не Срби, да преузме одговорност за Балкан – за цео јужнословенски (и делимично албански) регион! Али то прејудуцира два услова: очување неутралности и јачање одбрамбених способности саме Србије. Јака Србија – јак и независан Балкан.!

Фото: Лола Ђорђевић и Даримир Банда